

ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱԳՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՆԱՅԱՍՏԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱԳՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

Ո Ր Ո Շ Ե Լ ՈՒ Մ Ը

**ՔԱՂԱՔԱՅԻ ՎԱՐԴԱՆ ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ «ԴԱՏԱ-
ԽԱԶՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՆԱՅԱՍՏԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱԳՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ 55-ՐԴ
ՆՈԴՎԱԾԻ 13-ՐԴ ՄԱՍԻ ԱՌԱՋԻՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅԱՄԲ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ
ԴՐՈՒՅԹԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱԳՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱ-
ՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

4 մայիսի 2010թ.

Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.
Գ. Նարոյությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի (զեկուցող), Ն. Դանիելյանի,
Ֆ. Թոխյանի, Մ. Թովուզյանի, Վ. Նովիանիսյանի, Ն. Նազարյանի, Վ. Պողոսյանի,

համաձայն Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդ-
վածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական
դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի 25, 38 եւ 69-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացի Վարդան Նա-
րոյությունյանի դիմումի հիման վրա՝ «Դատախազության մասին» Նայաստանի Նանրա-
պետության օրենքի 55-րդ հոդվածի 13-րդ մասի առաջին նախադասությամբ
ամրագրված դրույթի՝ Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համա-
պատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը քաղաքացի Վ. Նարոյությունյանի՝ 16.02.2010թ. ՏՏ սահ-
մանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմող եւ պատաս-
խանող կողմերի գրավոր բացաբությունները, հերազոտելով «Դատախազության
մասին» Նայաստանի Նանրապետության օրենքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղ-
թերը, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. «Դաբախագության մասին» ՆՏ օրենքը ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 2007 թվականի փետրվարի 22-ին, Նայաստանի Նանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2007 թվականի մարտի 29-ին եւ ուժի մեջ է մտել 2007 թվականի մայիսի 1-ից:

«Դաբախագության մասին» ՆՏ օրենքի՝ «Դաբախագների վարձապրությունը» վերաբառությամբ 55-րդ հոդվածի 13-րդ մասը սահմանում է. «Դասային աստիճան ունեցող դաբախագները ստանում են հավելավճար՝ դաբախագի, **դաբավորի եւ դաբախագության քննիչի** պաշտոնում աշխատած յուրաքանչյուր փարվա համար՝ իրենց շնորհված դասային աստիճանի նկատմամբ սահմանված հավելավճարի առավելագույն չափի 4-ական փոկոսի չափով: Բոլոր դեպքերում դասային աստիճանի համար փրվող հավելավճարը չի կարող գերազանցել պաշտոնային դրույքաչափը»:

2. Քննության առարկա գործի դաբավարական նախապարմությունը հանգում է նրան, որ դիմողը 1974 թվականի նոյեմբերի 10-ից մինչև 1997 թվականի հունիսի 10-ը ծառայել է ՆՏ ոստիկանության համակարգում: 1997 թվականի հունիսի 11-ից մինչև 2007 թվականի մայիսի 25-ն աշխատել է ՆՏ դաբախագության համակարգում եւ զբաղեցրել ՆՏ զինվորական կենտրոնական դաբախագության Երեսանի կայագորի դաբախագության ավագ քննիչի, դաբախագի օգնականի եւ դաբախագի պաշտոններ: 2007 թվականի մայիսի 25-ին իր դիմումի համաձայն ազատվել է աշխատանքից եւ անցել երկարամյա ծառայության կենսաթոշակի՝ «Դաբախագության մասին» ՆՏ նախկին օրենքի 66-րդ հոդվածի 9-րդ կետի եւ 40-րդ հոդվածի 1-15-րդ մասերով սահմանված պայմաններով:

«Դաբախագության մասին» ՆՏ գործող օրենքի 75-րդ հոդվածի 1-ին մասի ուժով եւ «Դաբախագության մասին» ՆՏ գործող օրենքի 55-րդ հոդվածի 1-ին մասի կարգով 2008 թվականի հունվարի 1-ից նրա կենսաթոշակը վերահաշվարկվել է:

Պարզելով, որ «Դաբախագության մասին» ՆՏ գործող օրենքի 55-րդ հոդվածի 13-րդ մասի ուժով կիրառվել է, իր կարծիքով՝ «երկակի չափանիշ», այն է՝ կենսաթոշակի չափը որոշելիս **դաբախագության աշխատողի սրածում** ներառվել է ամբողջ աշխատանքային սրածը՝ ինչպես իրավաբանի մասնագիտական սրածը, այնպես էլ դաբախագությունում ծառայության ժամանակահատվածը (36 փարի 6 ամիս 25 օր), իսկ աշխատավարձի հաշվարկի ժամանակ՝ միայն այն ժամանակահատվածը, որն առնչվում է միայն դաբախագությունում աշխատած ժամանակահատվածին (9 փարի 12 ամիս 23 օր), դիմողը 25.08.2008 թվականին դիմել է ՆՏ գլխավոր դաբախագին՝ իր սրածի վերահաշվարկ կատարելու խնդրանքով:

Այնուհետև դիմողը դիմել է ՆՏ վարչական դատարան՝ ի թիվս այլոց, ՆՏ դատախազությանը երկարամյա ծառայության կենսաթոշակը վերահաշվարկելուն պարտավորեցնելու պահանջով, ինչը ՆՏ վարչական դատարանի 05.06.2009 թվականի վճռով մերժվել է:

Վերը նշված վճռի դեմ դիմողը վճռաբեկ բողոք է ներկայացրել ՆՏ վճռաբեկ դատարան: Վերջինս՝ վերահաստատելով ՆՏ վարչական դատարանի եզրահանգումները, իր՝ 29.07.2009թ. որոշմամբ վերադարձրել է վճռաբեկ բողոքը:

3. Դիմողը «Դատախազության մասին» ՆՏ օրենքի 55-րդ հոդվածի 13-րդ մասի առաջին նախադասությամբ ամրագրված դրույթում «դատախազի, դատավորի եւ դատախազության քննիչի» բառակապակցությունը դիտարկելով «Դատախազության մասին» ՆՏ օրենքի 55-րդ հոդվածի 13-րդ մասի առաջին նախադասությամբ ամրագրված դրույթի համարեքստում՝ գտնում է, որ վիճարկվող դրույթը հակասում է ՆՏ Սահմանադրության 6, 14.1., 34 եւ 42-րդ հոդվածներին:

Վիճարկվող դրույթի՝ Սահմանադրության 14.1-րդ հոդվածին հակասելու առնչությամբ դիմողը, ելնելով իր այն դիրքորոշումից, որ «Դատախազության մասին» ՆՏ օրենքի 55-րդ հոդվածի 13-րդ մասի առաջին նախադասությամբ ամրագրված դրույթում «դատախազ», «դատավոր», «դատախազության քննիչ» արտահայտությունները վերաբերում են իրավաբանի մասնագիտությանը, գտնում է, որ վիճարկվող դրույթը ներառում է ոչ միայն դատախազի, դատավորի եւ դատախազության քննիչի աշխատանքային սրահը, այլ նաեւ **իրավաբանի մասնագիտական սրահը**: Մինչդեռ, ըստ դիմողի, նշված դրույթում ներառելով միայն դատախազի, դատավորի եւ դատախազության քննիչի աշխատանքային սրահը՝ օրենսդիրը խտրական վերաբերմունք է ցուցաբերում այն դատախազների նկատմամբ, ովքեր աշխատել են որպես փաստաբան, քննիչ, պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմիններում եւ արդեն կազմակերպություններում՝ իրավաբան: Ըստ դիմողի՝ «Դատախազության մասին» ՆՏ նախկին օրենքով նշված անձանց աշխատանքը ներառվում էր իրավաբանի մասնագիտական սրահում:

Վիճարկվող դրույթի՝ Սահմանադրության 34-րդ հոդվածին հակասելու առնչությամբ դիմողը, ելնելով իր այն դիրքորոշումից, որ «Դատախազության մասին» ՆՏ օրենքի 55-րդ հոդվածի 13-րդ մասի առաջին նախադասությամբ ամրագրված դրույթը ներառում է **իրավաբանի մասնագիտական սրահը**, մինչդեռ վիճարկվող դրույթը որպես իրավաբանի մասնագիտական սրահ է դիտարկում միայն դատախազի, դատավորի, դատախազության քննիչի պաշտոններում աշխատած ժամանակահատվածը,

գտնում է, որ վիճարկվող դրույթն արհեստականորեն դուրս է թողնում փաստաբանի, քննիչի, պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմիններում եւ տարբեր կազմակերպություններում՝ իրավաբանի պաշտոններում աշխատած ժամանակահատվածը՝ վարձարացնելով այն դատախազների կենսամակարդակը, որոնք նախկինում զբաղեցրել են վերը նշված պաշտոնները:

Վիճարկվող դրույթի՝ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածին հակասելու առնչությամբ դիմողը, ելնելով իր այն դիրքորոշումից, որ «Ռատախագության մասին» ՏՏ օրենքի 55-րդ հոդվածի 13-րդ մասի առաջին նախադասությամբ ամրագրված դրույթը ներառում է **իրավաբանի մասնագիտական ստաժը**, մինչդեռ վիճարկվող դրույթը որպես իրավաբանի մասնագիտական ստաժ է դիտարկում միայն դատախազի, դատավորի, դատախազության քննիչի պաշտոններում աշխատած ժամանակահատվածը, գտնում է, որ վիճարկվող դրույթը վարձարացնում է որոշ դատախազների իրավական վիճակը, քանի որ հաշվի չի առնում րվյալ դատախազների՝ փաստաբանի, քննիչի, պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմիններում եւ տարբեր կազմակերպություններում՝ իրավաբանի պաշտոններում աշխատած ժամանակահատվածը:

Բացի դրանից, դիմողը գտնում է, որ վիճարկվող դրույթը թույլ է տալիս աշխատանքային ստաժի նկատմամբ ցուցաբերել երկակի մոտեցում, այն է՝ կենսաթոշակի չափը որոշելիս **դատախազության աշխատողի ստաժում** ներառել ամբողջ աշխատանքային ստաժը՝ ինչպես իրավաբանի մասնագիտական ստաժը, այնպես էլ դատախազությունում ծառայության ժամանակահատվածը, իսկ աշխատավարձի հաշվարկի ժամանակ՝ միայն այն ժամանակահատվածը, որն առնչվում է միայն դատախազի, դատավորի, դատախազության քննիչի պաշտոններում աշխատած ժամանակահատվածին:

4. Պատասխանող կողմը՝ առարկելով դիմողի փաստարկների դեմ, գտնում է, որ վիճարկվող դրույթը որեւէ կերպ չի կարող դիտարկվել որպես խտրականություն: Նասարակական կյանքի տարբեր ոլորտների, այդ թվում՝ նաեւ սոցիալական ապահովության ոլորտի իրավական կարգավորման տարբերակված մոտեցման առկայությունը թույլատրելի է, եթե տարբերակման չափանիշներն օբյեկտիվորեն արդարացված եւ հիմնավորված են, հետապնդում են սահմանադրորեն նշանակալի նպատակներ, եւ այդ նպատակներին հասնելու իրավական միջոցները համաչափ են դրանց: Ըստ պատասխանողի՝ դատախազի, դատավորի եւ դատախազության քննիչի պաշտոնում աշխատած յուրաքանչյուր տարվա համար՝ դասային աստիճան ունեցող դատախազների համար հավելավճարի սահմանումը պայմանավորված է վերջին-

ներիս գործունեության բնույթով, նրանց իրավասությանը, հիմնավորված է եւ չի կարող դիտվել որպէս օրենքի առաջ բոլորի հավասարության սահմանադրական սկզբունքի խախտում: Պատասխանողն այս մտքեցումը հիմնավորելու համար վկայակոչում է «Աշխատանքի վարձատրության մասին» 2001թ. սեպտեմբերի 11-ի ՏՏ օրենքի 7-րդ հոդվածի 4-րդ մասում ամրագրված նորմը:

Ինչ վերաբերում է վիճարկվող դրույթի՝ ՏՏ Սահմանադրության 34-րդ հոդվածին ենթադրյալ հակասությանը, ապա պատասխանողը՝ վկայակոչելով սահմանադրական դատարանի 2006թ. սեպտեմբերի 20-ի ՍԴՈ-647 որոշման մեջ արտահայտված իրավական դիրքորոշումը, գտնում է, որ վեճի առարկան չի առնչվում այդ սահմանադրական նորմին:

Պատասխանողն անհիմն է համարում դիմողի պնդումն այն մասին, որ դատախազի սոցիալական ապահովության պայմանները սահմանելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել նաեւ այն մասնագիտական սրաժը, որը հաշվարկվել է վերջինիս պաշտոնում նշանակելիս: Այս առնչությամբ պատասխանողը փրամաբանական է համարում, որ պաշտոնում նշանակելիս ներկայացվող պահանջները եւ դատախազների սոցիալական ապահովության հարցերը կարգավորելիս դրա հիմքում դրվող չափանիշները կարող են փարբերվել: Մասնավորապէս, օրենքով հավելվածար կարող է սահմանվել որոշակի կատեգորիայի անձանց համար, հաշվի առնելով նրանց աշխատանքային կամ մասնագիտական առանձնահատկությունները:

Վիճարկվող դրույթի՝ ՏՏ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածի 3-րդ մասին ենթադրյալ հակասության առնչությամբ վկայակոչելով սահմանադրական դատարանի 2008թ. հունվարի 15-ի ՍԴՈ-723 որոշման մեջ արտահայտված իրավական դիրքորոշումը՝ պատասխանողը գտնում է, որ «Դատախազության մասին» ՏՏ օրենքում փրված իրավակարգավորումը լիովին համապատասխանում է սահմանադրական դատարանի վկայակոչված դիրքորոշմանը:

5. Սահմանադրական դատարանը խտրականության արգելման սկզբունքի շրջանակներում թույլատրելի է համարում օբյեկտիվ հիմքով եւ իրավաչափ նպատակով պայմանավորված ցանկացած փարբերակված մտքեցում: Խտրականության արգելման սկզբունքը չի նշանակում, որ միեւնույն կատեգորիայի անձանց շրջանակում ցանկացած փարբերակված մտքեցում կարող է վերածվել խտրականության: Խտրականության սկզբունքի խախտում է հանդիսանում այն փարբերակված մտքեցումը, որը գուրկ է օբյեկտիվ հիմքից եւ իրավաչափ նպատակից:

Սույն գործի քննության շրջանակներում սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում պարզել, թե արդյոք դատախազներին դասային աստիճանի համար փրվող հավելավճարը հաշվարկելիս փվյալ դատախազի կողմից նախկինում որպես դատավոր աշխատած փարիները հաշվի առնելն ունի օբյեկտիվ հիմք եւ իրավաչափ նպատակ: Այդ կապակցությամբ հարկ է պարզել դասային աստիճանի բնույթը եւ նպատակը:

Դատախազներին շնորհվող դասային աստիճանը ցույց է փալիս դատախազի որակավորման աստիճանը: Որակավորումը, իր հերթին, բնութագրում է դատախազի՝ փվյալ բնագավառում աշխատանքային փորձը եւ հմտությունները, որից էլ կախված է դատախազի աշխատանքի վարձատրության չափը: Ներկայումս, դատախազներին դասային աստիճանի համար փրվող հավելավճարը հաշվարկելիս միայն որպես դատախազ աշխատած փարիները հաշվի առնելն ունի օբյեկտիվ հիմք եւ իրավաչափ նպատակ:

Ինչ վերաբերում է հավելավճարը հաշվարկելիս նաեւ որպես դատախազության քննիչ աշխատած փարիները հաշվի առնելուն, որը սահմանված է վիճարկվող դրույթով, սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ այդպիսի պահանջը եւս ունի օբյեկտիվ հիմք եւ իրավաչափ նպատակ: Դա պայմանավորված է օրենքի հերադարձ ուժի մերժման եւ լեգիտիմ ակնկալիքների հանդեպ հարգանքի սկզբունքներով: Նշված սկզբունքները պահպանելու անհրաժեշտությամբ թելադրված՝ օրենսդիրը «Դատախազության մասին» գործող օրենքն ընդունելիս հաշվի է առել այն հանգամանքները, որ «Դատախազության մասին» նախկին օրենքով.

- դատախազության քննիչի եւ դատախազի պաշտոնները վերաբերել են միեւնույն բնագավառին՝ դատախազական գործունեությանը,

- դատախազության քննիչին եւ դատախազին շնորհվել են միեւնույն դասային աստիճանները.

- վերը նշված հանգամանքներով պայմանավորված՝ դատախազության քննիչի եւ դատախազի պաշտոնները գործառնական առումով համակարգային ընդհանրություն ունեցող պաշտոններ են:

Ավելին, օրենքի հերադարձ ուժի մերժման եւ լեգիտիմ ակնկալիքների հանդեպ հարգանքի սկզբունքները պահպանելու անհրաժեշտությամբ թելադրված՝ օրենսդիրը «Դատախազության մասին» գործող օրենքն ընդունելիս «դատախազ» եզրույթում ներառել է նաեւ դատախազի նախկին ավագ օգնականներին եւ օգնականներին, որոնց պաշտոնները վերանվանվել են որպես համապատասխան դատախազության դատա-

խազներ եւ ավագ դարախազներ: Օրենսդիրը հաշվի է առել նաեւ այն հանգամանքը, որ 2007 թվականի դեկտեմբերի 1-ից դարախազության քննիչների ինստիտուտը դարախազության համակարգից հանվել է:

Ինչ վերաբերում է դարախազին դասային աստիճանի համար փոխադրված հաշվարկները հաշվարկելիս որպես դարավոր աշխատած փարիները հաշվի առնելու հիմքի օբյեկտիվությանը եւ նպատակի իրավաչափությանը, սահմանադրական դարարանը հարկ է համարում շեշտել, որ որակավորման առումով դարավորի եւ դարախազի պաշտոններին օրենսդրորեն ներկայացվում են գրեթե համանման պահանջներ, որոնք զգալիորեն փարբերվում են ընդհանրապես իրավաբանի մասնագիտությանը ներկայացվող պահանջներից: Բացի դրանից, նոր իրավակարգավորման ժամանակ նախկին իրավակարգավորմամբ սահմանված սուբյեկտների կազմը չի նեղացվել, իսկ դրա ընդլայնման կարգի ու շրջանակների որոշումն օրենսդրի իրավասության հարցն է: Անհիմն է դիմողի դիրքորոշումը նաեւ այն առնչությամբ, որ վիճարկվող դրույթի առկա ձեւակերպումը թույլ է տալիս աշխատանքային սրածի նկատմամբ ցուցաբերել երկակի մոտեցում: Աշխատավարձը եւ կենսաթոշակը փոխկապակցված, սակայն փարբեր ինստիտուտներ են, որոնց իրավակարգավորման չափանիշները նույնպես կարող են փարբեր լինել: Դրանով են պայմանավորված նաեւ կենսաթոշակի նշանակման փարբերակված մոտեցումները փարբեր մասնագիտությունների համար:

Իսկ ինչ վերաբերում է դասային աստիճան ունեցող դարախազների համար՝ դարախազի, դարավորի եւ դարախազության քննիչի պաշտոնում աշխատած փարիներից ելնելով հավելավճարի սահմանմանը, ապա դա հենց այս պաշտոնների համար նախատեսված սոցիալական անկախության երաշխիք է եւ որեւէ առնչություն չունի Սահմանադրության 14.1-րդ հոդվածի առաջին մասով սահմանված՝ օրենքի առջեւ բոլորի հավասարության սահմանադրական սկզբունքի հետ:

Սահմանադրական դարարանը գտնում է, որ օրենքի առջեւ բոլորի հավասարության սահմանադրական սկզբունքը ենթադրում է օրենքի առջեւ հավասար պարախանաարվության, պարասխանաարվության անխուսափելիության եւ իրավական պաշտպանության հավասար պայմանների ապահովում, եւ չի առնչվում իրավական փարբեր կարգավիճակ ունեցող սուբյեկտների համար որեւէ իրավաչափ նպատակով պայմանավորված նախադրյալներ՝ փոխադրված սոցիալական անկախության երաշխիքներ նախատեսելու կամ իրավունքի փոխադրված կարգադրիայի սուբյեկտների համար լրացուցիչ պարտականություններ սահմանելուն:

6. Սահմանադրական դատարանը սույն գործի քննության շրջանակներում անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ նաև կենսաթոշակային հարաբերությունների բնագավառում Սահմանադրության 34-րդ հոդվածի կիրառելիության հարցին:

Կենսաթոշակային ապահովության իրավունքը՝ սահմանված Սահմանադրության 37-րդ հոդվածով, եւ բավարար կենսամակարդակի իրավունքը՝ սահմանված Սահմանադրության 34-րդ հոդվածով, թեպետև իրենց բնույթով դասվում են սոցիալական իրավունքների շարքին, այնուամենայնիվ, դրանք փարբեր իրավունքներ են, վերաբերում են փարբեր կարեգորիայի անձանց, եւ այդ իրավունքները Սահմանադրությամբ փարանջարված են: Սահմանադրության 37-րդ հոդվածով նախարեսված՝ կենսաթոշակային ապահովության իրավունքը վերապահված է հասարակության՝ սոցիալապես առավել խոցելի խմբերին: Օրենսդիրն այդ խմբերի ներկայացուցիչներին դիփարկում է որպես աշխարունակության լրիվ կամ մասնակի կորուստ ունեցողներ, որոնք դրա հետեւանքով չեն կարող սեփական աշխարանքով իրենց եւ իրենց ընփանիքների համար ապահովել բավարար կենսամակարդակ: Դրա հետեւանքով պեփությունն իր սոցիալական քաղաքականության արդյունավեփ իրականացման նպարակով նշված խմբերի համար սահմանել է կենսաթոշակային ապահովության իրավունք: Կենսաթոշակային իրավունքի նպարակն անձի համար **ոչ թե բավարար, այլ նվազագույն կենսամակարդակ** ապահովելն է:

Նեփեւաբար, Սահմանադրության 34-րդ հոդվածով սահմանված՝ բավարար կենսամակարդակի իրավունքն ապահովելու՝ պեփության պարփականությունը, **նախ՝** չի վերաբերում սոցիալապես խոցելի խմբերին, եւ, **երկրորդ՝** այն հանդես է գալիս որպես նորմ-սկզբունք, որը յուրաքանչյուր պեփություն, ելնելով իր փնփեսական հնարավորություններից, այնպես, ինչպես սահմանված է Տնփեսական, սոցիալական եւ մշակութային իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասում, պարփավոր է ապահովել **աշխարունակ, այլ ոչ թե աշխարունակության լրիվ կամ մասնակի կորուստ** ունեցող քաղաքացիների համար:

7. Տիմք ընդունելով դիմումում բարձրացված հարցադրումները՝ կապված օրենքի հետադարձ ուժի արգելման սկզբունքի հետ, սահմանադրական դատարանը գփնում է, որ սահմանադրական դատարանի 2008թ. հունվարի 15-ի ՍԴՈ-723 որոշման մեջ ամրագրված իրավական դիրքորոշումները կիրառելի են սույն գործի նկարմամբ:

Սահմանադրական դատարանն իր՝ 2008թ. հունվարի 15-ի ՍԴՈ-723 որոշման 8-րդ կեփում գփել է, որ՝ «...օրենսդիրն իրավասու է օրենսդրական փոփոխությունների արդյունքում սահմանելու կենսաթոշակի հետ կապված իրավահարաբերությունների

կարգավորման լիովին նոր համակարգ: Սակայն նման փոփոխությունները չեն կարող վերացնել այն կենսաթոշակները, այդ թվում՝ արտոնյալ կարգով նշանակվող, որոնք ստանալու իրավունքն անձը ձեռք է բերել նախկինում գործող օրենսդրության հիման վրա: Եթե օրենքն արդեն սահմանել է կենսաթոշակի տեսակները, կենսաթոշակի իրավունք ունեցող անձանց շրջանակը, կենսաթոշակի իրավունք ձեռք բերելու պայմանները, կենսաթոշակի չափը եւ վճարման պայմանները, պետության համար ծագում է պարտականություն երաշխավորելու կենսաթոշակի իրավունքի առնչությամբ **լեզիփիմ ակնկալիքների** հանդեպ հարգանքի եւ իրավական որոշակիության սկզբունքների իրացումը:...»:

Սույն գործի քննության շրջանակներում զարգացնելով իր՝ 2008թ. հունվարի 15-ի ՄԴՌ-723 որոշման 8-րդ կետում ամրագրված իրավական դիրքորոշումները՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ օրենքի հետադարձ ուժի մերժման սկզբունքի տեսանկյունից սահմանադրական դատարանի վերը նշված որոշման մեջ ամրագրված հինգ պայմաններից չորսը՝ կենսաթոշակի տեսակները, կենսաթոշակի իրավունք ունեցող անձանց շրջանակը, կենսաթոշակի չափը, կենսաթոշակի իրավունք ձեռք բերելու պայմանները, կենսաթոշակային իրավունքի պարտադիր տարրեր են: Ընդ որում, ՄԴՌ-723 որոշման 8-րդ կետում ամրագրված՝ կենսաթոշակի իրավունք ձեռք բերելու պայմանների ներքո սահմանադրական դատարանը նկատի է ունեցել կենսաթոշակի ձեռքբերման արտոնյալ պայմանները: Ինչ վերաբերում է վերջին տարրին՝ կենսաթոշակի վճարման պայմաններին, ապա այն ֆակուլտատիվ տարր է եւ կախված է կենսաթոշակի նախկինում սահմանված կամ նշանակված չափից: Այսինքն՝ այդ տարրը կարող է դառնալ պարտադիր տարր միայն այն դեպքում, երբ կենսաթոշակային իրավահարաբերությունների նոր համակարգ սահմանելիս նվազեցվում է նախկինում սահմանված կամ նշանակված կենսաթոշակի չափը:

«Դատախազության մասին» ՀՀ նախկին եւ գործող օրենքների համեմատական վերլուծության արդյունքներով սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ գործող օրենքի վիճարկվող դրույթը չի վերացնում մինչ այդ գոյություն ունեցող կենսաթոշակի տեսակը, չի սահմանափակում մինչ այդ սահմանված կենսաթոշակի իրավունք ունեցող անձանց շրջանակը, չի նվազեցնում մինչ այդ սահմանված կենսաթոշակի չափը, չի առնչվում արտոնյալ պայմաններով կենսաթոշակի իրավունքին:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով,

«Սահմանադրական դատարանի մասին» Նախասրանի Նանրապետության օրենքի 19, 63, 64 եւ 69-րդ հոդվածներով, Նախասրանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. «Դատախազության մասին» ՆՏ օրենքի 55-րդ հոդվածի 13-րդ մասի առաջին նախադասությամբ ամրագրված դրույթը համապատասխանում է Նախասրանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Նախասրանի Նանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՏՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

4 մայիսի 2010 թվականի
ՍԴՈ-881